

Prijava

08.10.2020 | Vestnik MS

STRAN,TERMIN: 12

RUBRIKA,ODDAJA: MNENJA

POVRŠINA,TRAJANJE: 441.78

AVTOR: Stanka Dešnik

Gesla (potrebna prijava)

Zakaj mladi radi spijo na Goričkem?

Oktober je mesec arhitekture in krajinske arhitekture. To sta dejavnosti, po katerih se človek nekako najbolj razlikuje od drugih živih bitij.

Zakaj mladi radi spijo na Goričkem?

Stanka Dešnik

Oktober je mesec arhitekture in krajinske arhitekture. To sta dejavnosti, po katerih se človek nekako najbolj razlikuje od drugih živih bitij.

V oktobru zaznamujemo več pomembnih dejstev našega bivanja na modrem planetu. Opominjamo se na naš odnos do živali, našega bivalnega okolja, habitata v ožjem in širšem pomenu besede. Marsikomu, ki se težko prebija skozi življenje, in tudi tistim, ki v izkoriščanju naravnih virov vidijo dobiček in dobrobit za lastno korist in ne za skupno dobro, morda ni pretirano mar za druga drobna in nevidna ter tudi velika, včasih tudi ljudem nevarna bitja. Kljub temu da bolj kot kadar koli prej v zgodovini človeštva vemo, kako globalno smo vsi med seboj povezani, si nekako še vedno nočemo priznati, da je za obstoj ljudi pomemben vsak korak našega lokalnega početja.

Oktober je mesec arhitekture in krajinske arhitekture. To sta dejavnosti, po katerih se človek najbolj razlikuje od drugih živih bitij. Domove, zavetja pred vremenskimi nepravilnostmi sicer ustvarjajo tudi živali, ki si gradijo gnezda ali se zatekajo v dupla, jame, brloge ali se preprosto pred zimskim mrazom preselijo v toplejše kraje na drugo stran ekvatorja ali zarijejo v blato, naselijo v kleti, zvonike in upočasnijo svoje življenjske aktivnosti z zimskim spanjem, seveda od vrste do vrste različno. Človek je ubral drugačno pot bivanja. Potem ko je nehal biti nabiralec ali selitveni rejec živali na pašnikih, nomad, se je utrdil na »svojem posestvu«, zgradil hiše zase, za živali in za vse, kar potrebuje za svoje življenje in delo. To nakazuje tudi beseda arhitekt, ki izvira iz starogrškega izraza arhitekton, pri čemer árhi izhaja iz glagola árhein, ki pomeni 'biti prvi, biti na začetku, voditi, začeti', tékton pa pomeni 'tesar, mizar' ali 'mojster, obrtnik, graditelj',

skratka arhitekton pomeni biti 'prvi obrtnik', 'glavni graditelj', razlaga Wikipedija.

V pradavnini so prvi graditelji zavetišča gradili z gradivi, ki so jih našli v naravi – lesom, zemljo, travo in listi, drugod tudi kamnom. Hiše so prilagodili prostorskim razmeram v krajini in več stoletij opazovanemu stanju vremena ter potrebam zase in za domače živali. To tako imenovano vernakularno arhitekturo ali ljudsko stavbarstvo raziskujejo le še etnografi in etnologi in jo povezujejo z odnosom ljudi graditeljev do kulturne krajine. Prav ta arhitektura je bila do nedavnega odlika prepoznavnosti ali identitete geografske regije. Tovrstna raznolikost gradnje je po videzu določala regije s hišami, kot je prekmurska, gorenjska, kraška ali koroška. V obdobju globalne povezanosti in dostopnosti tujih trgov ter s spremembami v sodobnem življenju se je spremenil tudi način gradnje in graditelji se z gledajo po vzorcih, prinesenih od drugod. Prepoznavnost in edinstvenost kulturne krajine se zabrisujeta in poselitveni vzorci si postajajo povsod podobni.

Zavedanje dostopnosti gradiv domala iz vsega sveta in oblikovanje globalne arhitekture sta bila povod za raziskovanje študentov arhitekture ljubljanske, graške in dunajske univerze, ki so svoja razmišljanja o možnih spremembah v gradnji na podeželju Goričkega strnili v idejne projekte, ki temeljijo na krajinskih značilnostih danega prostora. Dejstvo je, da je tudi Prekmurje zajela deagrarizacija, kar pomeni, da se bo v prihodnje s kmetovanjem ukvarjalo manj ljudi na večjih obdelovalnih površinah, saj so majhne kmetije, ki so bile značilne za Goričko, nekonkurenčne v

pridelavi hrane z velikimi kmetijskimi obrati. Ti zaradi ekonomije obsega in doseganja konkurenčnosti na evropskem trgu potrebujejo objekte velikih dimenzij, ki v drobno strukturirani kulturni in mozaični krajini izstopajo z novimi, večjimi volumni in vzorci.

Ključno je torej vprašanje, kako v prihodnje uestiti takšne objekte v krajino, da bodo sobivali z njo ter da s svojo dejavnostjo ne bodo ogrozili zdravja prebivalcev, ki se iz kmečkemu stanu preoblikujejo v delavsko in storitveno populacijo. Študentje so se v svojih razmišljanjih dotaknili tudi drugih oblik bivanja in dejavnosti na podeželju, ki ga mestni ljudje enačijo z romantičnim in idiličnim prostorom za zdravo in zabavno preživljanje prostega časa. Iz tega vzgiba se nekdanje kmečke hiše preurejajo v nastanitvene objekte za bivanje gostov, ki po novem spijo tudi v nekdanjih hlevih in jedo v senikih. In če je bivanje na podeželju že pregovorno bolj zdravo od mestnega, zakaj ne bi bilo primerno za občasno učenje mladih o življenju, naravi, pridelavi hrane in gradnji ter za aktivno starajoče pribežališče pred mestnim vrvežem v tretjem življenjskem obdobju?

Goričko, ki bo 9. oktobra praznovalo 17. obletnico razglasitve za krajinski park, se je po izkušnji z deli študentov arhitekture sredi okoliških univerz pokazalo kot primeren prostor za razglabljanje o sobivanju arhitekture in krajine. To navaja na misel, da bi v prihodnje odločevalci morali bolj tenkočutno odločati o posegih v prostor z gradnjo hiš in sive infrastrukture, in to ne samo v dobro rastlin in živali, temveč v dobro ljudi, ki so doslej znali bivati z naravo in krajino.

FOTO NATASA JUHNOV

